

DREPTUL

LEGISLAȚIUNE — DOCTRINA — JURISPRUDENȚA — ECONOMIE POLITICĂ

DIRECTOR: C. G. DISSESCU

PRIM-REDACTOR: V. ATHANASOVICI

Redactori: PAUL NEGULESCU, DEMETRU NEGULESCU, ALEX. CERBAN, G. MEITANI, G. G. DANIELOPOLU
G. C. CRISTESCU, SILIU RĂDULESCU

ZIARUL APARE
JOIA ȘI DUMINECĂ

REDACȚIA ȘI ADMINISTRAȚIA: STRADELA SF. SPIRIDON, 3
TELEFON 41/57

REDACTOR - ADMINISTRATOR
B. P. RĂDULESCU

ABONAMENTELE

se fac pe an și pe jumătate de an
la 1 Ianuarie și 1 Iulie

Dela 1 Iulie până la 1 Sept. ziarul nu apare

GRIGORE G. PĂUCESCU
FONDATOR-PROPRIETAR

Un număr: 50 bani
Un număr vechiu 1 leu

COSTUL ABONAMENTULUI

Pe an, 40 lei; pe jumătate an, 20 lei
Studentii plătesc pe jumătate

Pentru străinătate se adaugă timbrul posta

Cu numărul viitor al *Dreptului*, vom trimite d-lor abonați Tabela de materii pe anul 1914.

S U M A R

Un caz de pierdere a libertății în dreptul roman de d-l V. Minei.

JURISPRUDENȚA ROMÂNĂ. — *Inalta Curte de casațiune și justiție, secțiunea III: Adolf Weinrauch cu Leon Juster.*

Tribunalul comercial Ilfov, Secțiunea I: Horia C. Cârlova cu Ștefan G. Ardeleanu.

Un caz de pierdere a libertății în dreptul roman

Si quis se venundari passus est

În dreptul roman, sclavia având o existență legală, omul putea figura într'un act juridic, nu numai ca subiect de drepturi, ci și ca obiect, ca un simplu lucru. Ființele omenești interveneau în actele juridice, fie ca persoane (oamenii liberi) fie ca lucruri (sclavii și, în vechiul drept, chiar oamenii liberi *alieni juris*).

Cum, însă, nici un semn cert exterior nu deosebea pe omul liber de cel sclav, se putea foarte bine ca o eroare să se producă asupra situației sale și ca, într'un act juridic, un om liber, luat drept sclav, să figureze ca obiect de drept: să fie vândut, de ex. de către pseudo-stăpânul său, unei alte persoane.

În principiu, acest act nu făcea din liber un rob; el rămânea om liber și cetățean, dacă avusese această calitate și putea face să se recunoască oricând adevărata sa situație.

Cu acest sistem însă, se putea da loc la fraude diferite; așa:

a) Doi oameni săraci, dar liberi, se învoesc ca unul din ei, să treacă de sclav al celuilalt și să se lase a fi vândut, pe un preț oarecare, unui terțiu; cei doi tovarăși încasau banii, îi cheltuiau și, pe urmă, presupusul sclav invocă calitatea sa de om liber. Cumpărătorul rămânea și fără sclav și fără bani, căci avea aface cu oameni insolvabili.

b) O persoană, având nevoie de bani și nevând nici credit personal, nici nimic de valoare, ca să pună amanet, plătea o mică sumă unui nenorocit, ca acesta să se lase a fi dat în gaj, ca sclav al lui. Mai târziu pseudo-sclavul invocă libertatea sa și creditorul rămânea fără gaj.

c) Deasemeni se putea, ca oameni liberi, prezențați drept sclavi, să fie dăruiți, în speranța de a obține diverse servicii dela donatar, înainte ca el să afle că darul e nul, să fie dați în dotă, pentru a face să creadă pe viitorul ginere că zestrea e mai mare decât în realitate, etc.

Rolul pe care pretinsul sclav îl jucă în această înșelătorie, putea fi și el foarte variat.

De obicei, el avea un interes pecuniar: se lăsa să fie vândut, pentru a lua partea sa din preț «*pretii participandi cauza*», sau spre a încasa o mică sumă de bani dela celce voia să-l pună amanet, să-l dea în dar, în dotă, etc.

Alte ori, el urmărea un trai mai comod: un om liber trăind în mizerie, se lăsa a fi vândut ca sclav

unui om bogat care îl punea în fruntea unei afaceri a lui; în această calitate de *servus actor*, el conducea o afacere comercială a stăpânului său, priveghea la administrarea unei moșii a acestuia, etc., având toate cele necesare traiului și bucurându-se cu toată stăruința sa de sclavie, de o largă libertate de fapt.

În fine, se putea ca cineva să se lase a fi vândut, dat în gaj în dotă, etc., fără nici un interes personal, ci numai pentru a face un serviciu unui prieten pe care îl ajută astfel să obțină o sumă de bani, să realizeze un împrumut, să-și mărite fiica, etc.

După cum vedem, fraude foarte felurite și cu intențiuni foarte variate, se pot face în această materie. Mai toți autorii se ocupă însă, aproape exclusiv de cazul omului liber, care s'a lăsat a fi vândut ca sclav, pentru a lua o parte din preț (Longinescu, *Programa*, vol. III, § 351, D. IV; Danielopolu, *Explicația instituțiilor lui Justinian*, I, p. 121; Demangeat, *Cours*, I, p. 152 urm.; Maynz, *Cours*, III, § 419; Girard, *Manuel*, 4-ème ed., p. 100; Cuq, *Les Institutions juridiques des Romains*, II, p. 71). Noi nu ne vom limita la acest caz, ci vom studia chestiunea în întregimea ei.

Vom examina, într'un prim paragraf, în ansamblu teoria aceasta la finele epocii clasice a dreptului roman și vom vedea că omul liber care, luat fiind de sclav, fusese vândut, dăruit, dat în gaj, în dotă, etc., putea să se găsească la această epocă, în una din următoarele trei situațiuni: a) a devenit sclav, pierzând libertatea cu titlu de pedeapsă; b) a rămas liber ca și mai înainte; c) a rămas liber, dar e ținut de o acțiune în dublu.

Vom examina în urmă, într'un al doilea paragraf, origina și dezvoltarea istorică a acestei teorii.

§ 1. — Situația în dreptul clasic

A. Condițiile cerute, pentru ca libertatea să fie pierdută

Studierea textelor ne duce la concluzia că, în dreptul clasic, pentru ca omul vândut, dăruit, dat în gaj, în dotă, etc., să devie sclav, se cereau următoarele condițiuni:

1. Să fi fost om liber, iar nu un simplu *statu liber*.

2. Să fi cunoscut poziția sa și să fi fost în stare a pune pe părți în curent cu ea.

3. Să fi fost *doli capax* și *major viginti annis*.

4. Să fi tras un folos oarecare din actul care s'a efectuat.

5. Cumpărătorul să fi fost de bună credință.

Vom examina acum, în mod detaliat, aceste condițiuni:

1. Jurisconșulții clasici cereau, în primul rând, ca omul să fi fost liber, iar nu un simplu *statu liber*. Paulus, în cartea XII a operei sale *Quaestiones*, (I, 4, D. 40, 13), răspunzând la o întrebare a lui Licinius Rufinus, afirmă ca un lucru afară din orice îndoială, că acel ce s'a lăsat să fie vândut, fiind un simplu *statu liber*, poate reclama libertatea, îndată ce condiția de care depindea ajungerea lui la libertate s'a îndeplinit.

Pentru Paulus și Rufinus, chestia nu se discută decât relativ la cel căruia i se datorește *fideicommissa libertas*, dar Paulus, răspunzând lui Rufinus, pare a fi dat o soluțiune similară cu cea arătată mai sus.

În dreptul lui Justinian, situația s'a schimbat: interpolând textul citat, compilatorii au dat soluția contrară, hotărând în favoarea robiei. Interpolarea este însă evidentă, pentru oricine citește cu atenție textul; Paulus aduce o sumă de argumente pentru a decide în favoarea libertății, declară chiar că aceasta este opinia lui și că nimeni nu poate susține contrariul. Apoi deodată textul, așa cum ni l-au transmis compilatorii, hotărăște că, după o matură reflecție, e mai drept să i se respingă cererea de proclamare a libertății, fără a da nici un argument juridic în favoarea acestei soluțiuni și contrazicând astfel în totul ceea ce susținuse până acum.

Credem deci, alături de d-l profesor Girard (*Curs de Pandecte*, făcut la școala de drept din Paris, în anul școlar 1910—1911), că Tribonian a adăugat de la el ultimele rânduri și că jurisconșul Paulus dedea soluția contrară (Vezi și constituția lui Gordianus, în c. 1. *Codex*, VII, 18).

2. În al doilea rând, trebuie ca cel vândut, donat, etc., ca sclav, să fi cunoscut adevărata sa poziție și să fi fost în stare a pune pe părți în curent cu dânsa.

Omul liber care, crezându-se robul altuia, *liber homo bona fide serviens*, se lăsase a fi vândut de pseudo-stăpânul său, putea oricând dacă află adevărata lui stare, să reclame libertatea. Este drept că

era vinovat, în oarecare măsură, putându-i-se imputa neglijența de a se informa de adevărata sa situație, dar pentru aceasta el era destul de pedepsit prin aceea că tot ce dobânda prin munca sa aparținea pseudo-stăpânului său.

Dacă în momentul vânzării, omul liber nu a putut să pună pe părți în curent cu adevărata sa poziție, din cauza violenței sau teroarei, la care era supus din partea vânzătorului, el conservă dreptul de a reclama libertatea. Aceasta reiese din principiile generale și ne este de altfel confirmat și de un fragment al lui Ulpianus, extras din cartea 55 a comentariului său asupra Edictului, reprodus în l. 16, § 1, D. 40. 12.

3. Nu e destul ca omul liber vândut, etc., ca sclav, să fie *doli capax*; se cere în afară de aceasta, ca el să aibă douăzeci de ani împliniți, să fie *major viginti annis*.

În ce privește pe cel care s'a vândut pentru a lua partea sa din preț, Ulpian admite că, deși minor în momentul vânzării, dacă devenise major atunci când și-a luat partea din preț, trebuie să i se refuze libertatea. Această soluție o găsim atât în tratatul său asupra Edictului, cartea 54 (legea 7 § 1, D. 40. 12), cât și în volumul al doilea al operei sale *De officio Proconsulis* (l. 1, § 1, D. 40. 13).

Nu știm întrucât această opinie era împărtășită și de ceilalți jurisconșulți clasici; de asemeni nu avem texte, care să ne permită a afirma că această soluție a fost generalizată și aplicată și la cazuri similare. Din contra, c. 6, § 1, *Codex Teod.* 4. 8 decide, pentru minorul care s'a lăsat să fie vândut, pentru a ocupa la cumpărător poziția unui *servus actor* că, dacă a devenit major și a continuat totuși cu știință gestiunea de afaceri, nu trebuie să i se refuze din această cauză *proclamatio ad libertatem* (Vezi Karlowa, *Römische Rechtsgeschichte*, II, p. 1117).

4. Trebuie ca omul liber să fi urmărit un folos oarecare de pe urma vânzării, donărei sale, etc.

În cazul în care s'a lăsat să fie vândut, trebuie să fi avut intenția, fie de a deveni *servus actor*, fie de a încasa o parte din preț: «*ad actum gerendum, pretiumque participandum*» (Ulpianus, lib. 10, *Ad Sabinum*, l. 6, § 5, D. 28. 3).

Pentru cazul în care s'a lăsat să fie dat în dar, în dotă, în gaj, etc., Karlowa (*loco cit.*) pare că nu

vede ce interes a putut urmări. E drept, că aci nu a putut intenționa să primească o parte din preț, dar el a putut avea de scop, cum am văzut, o mică remunerație, pentru serviciul adus pseudo-donatorului, pseudo-înzeștrătorului, etc. Noi credem că el nu cădea în sclavie, dacă nu urmărise acest folos și socotim că suntem autorizați să o afirmăm, chiar în lipsă de text expres, prin analogie cu cazul precedent. De altminteri, interpretarea prin analogie este admisă în mod expres în materia noastră de Paulus (lib. 50, *Ad Edictum*, l. 23, § 1, D. 40. 12).

5. Cumpărătorul nu putea dobândi proprietatea omului liber, decât dacă eră de bună credință, socotind că el e rob (Ulpianus, lib. 55, *Ad Edictum*, l. 16. § 2. D. 40. 12.).

Buna credință e necesară în momentul numărării prețului; puțin importă că, mai târziu, cumpărătorul află, că pretinsul sclav e un om liber. Din contra, dacă el cunoștea atunci adevărata stare de lucruri și pe urmă începe să aibă îndoeli și ajunge la opinia că omul cumpărat de el este un sclav, puțin importă buna credință posterioară; principalul este, că eră de rea credință la început și aceasta e destul pentru a admite *proclamatio ad libertatem* a pretinsului sclav (Ulpian, *op. cit.*, l. 22. § 3. D. 40. 12.).

Dacă primul cumpărător de rea credință vinde pe omul liber unui al doilea cumpărător de bună credință, *proclamatio ad libertatem*, care eră posibilă contra celui dintâi nu mai e posibilă celui de al doilea (Ulpian, cartea 54, *Ad Edictum*, l. 7. §. 2. D. 40. 12; Paulus, cartea unică *De liberali causa*, l. 33. D. eod.).

Dacă cumpărătorul de rea credință creează un uzufruct asupra pretinsului sclav în favoarea unui terțiu de bună credință, acest terțiu dobândește uzufructul, iar omul, asupra căruia el e constituit, devine *servus sine domino* (Quintus Mucius, citat de Paulus, l. 50, *Ad Edictum*, l. 23 pr. D. 40. 12.). Dacă și cumpărătorul și terțul dobânditor al uzufructului, sunt amândoi de bună credință, omul devine sclav; cumpărătorul rămâne cu nuda proprietate, iar terțul dobândește uzufructul.

Nu știm, însă, dacă această regulă se aplică prin analogie în caz de dare în amanet, făcută de cumpărătorul de rea sau bună credință unui terțiu de bună credință. Afirmativa ni se pare probabilă.

Dacă cumpărătorul moare, *proclamatio ad libertatem* este dată sau refuzată, față de moștenitor, după cum autorul său era de rea sau de bună credință și fără să se țină seamă de buna sau de reaua credință a moștenitorului (Ulpian, l. 55, *Ad edictum*, l. 22. § 4. D. 40. 12.).

Dacă sunt doi cumpărători inițiali, unul de bună credință și altul de rea credință, omul nostru devine robul celui care l'a cumpărat de bună credință (Paulus, *Ad Senatus Consultum Claudianum*, l. 5. D. 40. 13.). Aceasta e evident pentru jumătatea sa; Ulpian (l. 54, *Ad edictum*, l. 7. § 3. D. 40. 12.) se întreabă însă, ce se face cu cealaltă jumătate? Dacă o atribuim și pe aceasta cumpărătorului de bună credință, el obține mai mult de cât avea intenția să cumpere. De aceea Ulpian o atribuie celui de rea credință, deși nedemn, făcându-l să profite astfel de buna credință a tovarășului său.

În caz de cumpărare prin mandatar, trebuie, în principiu, ca atât el, cât și mandantul, să fie de bună credință. Într'adevăr, dacă mandantul e de rea credință, nu e just să se poată folosi de buna credință a mandatarului său (Paulus, l. 51, *Ad Edictum*, l. 17. D. 40. 12.); dacă el era de bună credință, trebuie să sufere, de pe urma relei credințe a reprezentantului său, fiind el însuși vinovat că și-a plasat încrederea într-o astfel de persoană (Labeo, citat de Ulpian, *Ad Edictum*, l. 22. § 5. D. 40. 12.). Această regulă se aplică chiar contra aceluia care, crezând că Titus este sclav, însărcinează *in mod special* pe cineva să-l cumpere pentru dânsul, dacă acest mandatar era de rea credință; în acest caz mandantul are însă o acțiune în dublu (Paulus l. cit.)

Aceste principii se aplică nu numai în cazul când mandatarul este un om liber, ci și atunci când el este un sclav sau un *filius familias*, fie că a lucrat din ordinul lui *pater familias*, fie *peculiari nomine* (Ulpian. *op. cit.* l. 16 §. 3. și 4. D. 40. 12.).

(Sfârșitul în numărul viitor)

V. Minei.

JURISPRUDENȚA ROMÂNĂ

INALTA CURTE DE CASAȚIE ȘI JUSTIȚIE

SECȚIUNEA III

Audiența dela 27 Octombrie 1914

Președinta d-lui I. Duca, președinte

Adolf Weinrauch cu Leon Juster

CAMBIE. — PROTEST. — SOMAȚIUNE DE PLATĂ. — MENȚIUNE ÎN PROCESUL-VERBAL. — LIPSA ACESTEI FORMALITĂȚI. — NULȚATEA PROTESTULUI. — ART. 328 C. COM.

Potrivit art. 328 c. com., actul de protest tre-

buind să cuprindă somațiunea adresată persoanei contra căreia se face protestul, ca o condițiune neapărată, urmează că agentul instrumentator trebuie să constate și să consemne în actul său, dacă acea persoană a fost sau nu găsită la locul de plată spre a i se face această somațiune, iar lipsa acestei formalități constituie un viciu esențial pentru validitatea protestului, investit de lege cu caracterul unui act autentic, și atrage de drept nulitatea acestui act.

No. 305. — Respins recursul făcut de Arnold Weinrauch, contra deciziei comerciale No. 3 din 1914 a curții de apel din Iași, secția II, dată în proces cu Leon Juster.

S'a ascultat citrea raportului făcut de d-l consilier Al. G. Hinna; pe d-l avocat Apoteker, pentru recurent, în desvoltarea motivelor de casare; pe d-l avocat P. Sion, pentru intimat, în combateri.

Curtea deliberând,

Asupra motivului de casare:

„Greșit onorata Curte a declarat nul actul de protest încheiat de corpul portăreilor tribunalului Ilfov, cu No. 8198 din 1913, susținându-se că chiar dacă portărelel ar fi instrumentat la Banca Generală Română, totuși protestul e nul, căci portărelel nu constată că a cercețat dacă subscriitorul poliței era sau nu la Banca Generală Română, cu banii ce datoră. Am susținut că în adevăr portărelel a instrumentat la Banca Generală Română din București, locul de plată, și am cerut în subsidiar a mă înscrie în fals contra afirmațiunei portărelelului că a instrumentat la Banca Națională din București. Onorata Curte respinge ca inutilă inscripțiunea în fals, căci susține că chiar dacă instrumentarea s'ar fi făcut la Banca Generală Română, protestul tot rămâne nul, pentru că portărelel nu constată că a cercetat dacă subscriitorul poliței era sau nu la Banca Generală Română cu banii ce datoră.

«Am arătat onoratei Curți că portărelel nu a cercetat dacă subscriitorul poliței era sau nu la Banca Generală, cu atât mai mult cu cât în actul de protest, portărelel arată că emitentul Iancu Faerstein nu are domiciliul în București și că aceasta a aflat-o dela Banca Generală Română, locul de plată. Dar în principiu, am susținut și arătat că nici nu trebuia a se face investigațiuni pentru debitorul Faerstein, căci e vorba în specie de o poliță care trebuia să fie plătită la o bancă și deci portărelel avea a se interesă în principal dacă Banca are sau nu acoperirea pentru această poliță».

Având în vedere deciziunea supusă recursului din care se constată că recurentul Iosef Weinrauch, proprietarul firmei „Moses Weinrauch“, chemând în judecată pe I. Faerstein, ca acceptant, pe L. Juster, ca girant, și pe moștenitorii L. Popper, tot ca gi-

ranți, dar scoși ulterior din proces, pentru plata unei cambii protestate în valoare de 12.000 lei, tribunalul de Iași, ca primă instanță, admitând acțiunea numai contra lui Faerstein, a scos din cauză pe L. Juster contra căruia, motivează instanța, posesorul cambiei n'a putut conserva acțiunea de regres, căci protestul era nul nefiind făcut la nici unul din locurile prescise de art. 327 din codul comercial și în special la locul pentru plată indicat în cambie. Recurentul făcând apel, Curtea de Iași, prin deciziunea atacată, respinge apelul, motivând că chiar de ar fi exact în fapt că portărelul a instrumentat la locul indicat în poliță pentru plată, încă actul de protest e nul, întru cât nu constată dacă subscriitorul poliței era prezent sau nu și în caz afirmativ, dacă i s'a făcut somațiunea de plată prevăzută de lege;

Considerând că, într'adevăr, după dispozițiunile art. 328 din codul comercial, actul de protest, trebuind să cuprindă somațiunea adresată persoanei contra căreia se face protestul, ca o condițiune neapărată, agentul instrumentator urmează să constate și să consemne în actul său, dacă acea persoană a fost găsită sau nu la locul de plată spre a i se face zisa somațiune;

Că, lipsa unei atare formalități, constituind un viciu esențial pentru validitatea protestului investit de lege cu caracterul unui act autentic, atrage de drept nulitatea acestui act;

Că, așa fiind, și întru cât în speță, Curtea de fond constată și motivează suficient că actul de protest nu cuprinde constatarea agentului, că persoana căreia era ținut să adreseze somațiunea a fost găsită sau nu la locul de plată unde a instrumentat, cu drept cuvânt a considerat că nul protestul și a decis în consecință;

Că hotărârea sa, având a se menține pe acest unic considerent, chestiunea de a se ști dacă ilegal instanța de fond a respins ca inutilă cererea recurentului de a se înscrie în falș contra indicațiunii locului de instrumentare din actul de protest, rămâne fără interes a se mai discuta;

Că, așa fiind, motivul de casare e neintemeiat și recursul cată a se respinge.

Pentru aceste motive, respinge.

TRIBUNALUL CO MERCIAL ILFOV

SECȚIUNEA I

Audiența dela 8 Decembrie 1914

Președinta d-lui C. R. Sturdza.

Horia C. Cârlova cu Ștefan G. Ardeleanu

EMBLEMĂ. — DREPT PATRIMONIAL. — FOND DE COMERT. — VIN-DERE. — DACA CUPRINDE ÎN SINE ȘI EMBLEMMA.

Cu toate că emblema constituie un drept patrimonial și aparține în plină proprietate celui dintâi care a adoptat-o, totuși ea fiind numele fondului de comerț, îl urmează pe acesta în schimbările sale de proprietate și devine proprietatea aceluia care dobândește fondul de comerț, orcare ar fi titlul de achizițiune, contract, licitație publică sau testament, chiar dacă nu s'ar face mențiune de emblema în actul ce transmite proprietatea fondului comercial, de oarece cel care cumpără fondul comercial, cumpără implicit și dreptul de a 'l denumi cu numele sub care e cunoscut.

No. 979. — S'a prezentat apelantul, asistat de d-nii avocați M. Antonescu și Ilie Ighel Deleanu și pârâțul asistat de d-l avocat Th. Seimeanu.

Tribunalul,

Asupra acțiunii introdusă de Horia C. Cârlova, contra lui Ștefan G. Ardeleanu, prin petiția înregistrată la No. 440180 din 1911, prin care cere a se obligă pârâțul Ștefan G. Ardeleanu, a părăsi firma și emblema „La Dealul Zorilor”, ce pe nedrept deține fiind proprietatea reclamantului și să plătească acestuia suma de 50.000 lei, drept daune cauzate prin faptul că a compromis acea firmă, suma de 500 lei pe fiecare zi de întârziere dela data de 29 Octombrie 1912, și cheltueli de judecată:

Având în vedere actele aflate la dosar, răspunsurile părților la interogator și concluziile lor orale și scrise;

Având în vedere că, în fapt, se constată că la 27 Iulie 1891, defunctul C. Cârlova, autorul reclamantului de azi a înființat în București în Calea Victoriei 107, un depozit de băuturi spirituoase și vinuri sub firma „C. Cârlova”, firmă care o înscrie la tribunal sub No. 7322 din 1889 fără nici o emblema și începe prin a desface vinuri și cognacuri din viile lui din județul Buzău zise „Valea Teancului”, iar după vreo 2 sau 3 ani mărește desfacerea, cu vinuri din toate podgoriile. Prin anul 1894, începe a pune pe sticlele de vinuri ce vindea

etichete cu emblema „Via Dealul Zorilor C. Cârlova”. Ca conducător al depozitului, și mai târziu ca coasociat, administrator, girant l’avea pe Ștefan Ardeleanu, căruia prin actul de vânzare autenticat de tribunalul Ilfov, secția de notariat la No. 11057 din 26 Septembrie 1897, i vinde depozitul cu toată marfa, uneltele, mobilier și alte edecuri, cu dreptul de a uza de firma sa cu titlu de „succesor” al firmei; timp de 5 ani de zile, adică până la 26 Octombrie 1902, când expira și contractul de locațiune a prăvălii pe care îl cedează prin acelaș act. La Martie 1905, C. Cârlova moare. Ștefan Ardeleanu, care avea sub firma Ștefan G. Ardeleanu, un depozit de băuturi spirituoase în str. Șelari No. 6 își mută reședința acestui depozit la 21 Martie 1898, în Calea Victoriei 107 adică în prăvălia citată de C. Cârlova; păstrând aceeași firmă de Ștefan Ardeleanu, ne uzând deci de facultatea dată prin actul de vânzare de a întrebuița firma „C. Cârlova succesor” și adoptând drept emblemă la firmă denumirea „Dealul Zdrilor”. El își continuă comerțul înainte nesupărat de nimeni până la 30 August 1912, când primește o somațiune din partea reclamantului Horia C. Cârlova prin care, acuzându-l de a fi în mod fraudulos și fără a fi cumpărat fondul comercial, continuator pe numele său al comerțului lui C. Cârlova în acelaș local și sub aceeaș firmă „Dealul Zorilor”, îl somează în calitatea sa de moștenitor subrogat în toate drepturile lui C. Cârlova, și de cumpărător proprietar al viei din Valea Teancului, numită Dealul Zorilor, să înceteze în termen de 48 ore să se mai slujească de emblema „Dealul Zorilor”, fie pe magazie, fie pe produse și să facă publicații necesare pentru înștiințarea publicului, ba din contra va intenta acțiune justiției și cere 1.000 lei pe zi de întârziare. Ștefan Ardeleanu, ne răspunzând la somație, Horia C. Cârlova îl chiamă în judecată prin petiția înregistrată la No. 40180 din 2 Octombrie 1912, acțiune ce face obiectul procesului de față :

Având în vedere că, în dovedirea acțiunii sale, reclamantul susține că conform contractului de vânzare intervenit la 1897 între C. Cârlova și Șt. Ardeleanu, acesta n’avea facultatea de a uza de firma C. Cârlova și deci de emblema lui decât timp de 5 ani dela facerea actului, adică până la 26 Oct. 1902; că, prin urmare, dela această dată Ardeleanu trebuia să părăsească atât firma cât și emblema lui C. Câr-

lova și nefăcând’o a violat drepturile lui Cârlova asupra emblemei „la Dealul Zorilor”, drepturi exclusive, fiindcă eră singur proprietar al viei cu acest nume, și că era primul întrebuițător al acestei embleme pentru desfacerea produselor viei sale; că, de altfel, această emblemă purtând o denumire specială de localitate, Ardeleanu nu are dreptul a o întrebuița pentru desfacerea produselor din alte localități, chiar dacă în anunț specifică aceasta, pentru că atinge drepturile de proprietate ale proprietarului viei „Dealul Zorilor”. Prin această întrebuițare nelegală a unei embleme ce nu i aparținea lui Ardeleanu, i-a cauzat o pagubă lui H. Cârlova împiedicându-l să vândă vinul său în detaliu în București sub emblema „Dealul Zorilor”, cu prețul ce se poate obține pentru un produs de mult reputat și deci dator a despăgubi pe reclamant cu daune pe care acesta le lasă la aprecierea tribunalului;

Având în vedere că, în drept, emblema este semnul format de cuvinte sau figuri prin care se deosebește sediul unei case de comerț, ea și trage la început creditul dela comersanții care și-a însușit-o, iar în urmă prin legătura cu situația și uzurile prăvăliei, ea devine în opinia publică semnul unui organism economic aparte, deosebit de proprietarul ei; deși emblema constituie un drept patrimonial și aparține în plină proprietate celui dintâi care a adoptat’o și a stăpânit’o, totuși ea fiind numele fondului de comerț îl urmează pe acesta în schimbările sale de proprietate, drept singur semn de continuitate în ochii publicului și a clientelei, și devine proprietatea celui care dobândește fondul de comerț, oricare ar fi titlul de achizițiune, contract licitație publică sau testament, chiar dacă nu se face mențiune de emblemă, căci acel care cumpără fondul cumpără implicit și dreptul de a’l chema cu numele sub care e cunoscut. Mai mult decât atâta, odată ce emblema și-a îndeplinit funcțiunea, ea cade în domeniul public, comersantul care o părăsește sau care se retrage din comerț nu poate să interzică altui comersant să și-o însușească, el nu poate mai târziu să o revendice, chiar afirmând sau dovedind că n’a avut intenția să renunțe la ea, căci această intenție nu servește a păstra fondului clientela sa și prin urmare a menține emblema în funcțiune.

Există o speță de emblemă însă, emblema nominativă, care deși e considerată nu ca un semn al

persoanei, ci ca un semn al întreprinderii, și se deosebește totuși de emblema ordinară apropiindu-se mai mult de firme prin faptul că ea nu devine de domeniul public după retragerea din comerț a proprietarului și nu urmează fără stipulațiune expresă fondul în schimbările lui de proprietate; căci dela numele scris pe emblemă publicul ajunge ușor la persoana însăși a comerciantului, producându-se astfel confuziuni ce ar putea fi cauză de discreditare și s'ar lua comerciantului dreptul de a se mai servi de numele său ca emblemă a aceluiaș comerț, renunțare ce nu se poate face de cât expres.

Având în vedere prin urmare că, chiar de s'ar admite că C. Cârlova, ar fi avut emblema la «Dealul Zorilor» pe prăvălia lui înainte de a o vinde lui St. Ardeleanu, odată ce a vândut acestuia fondul său de comerț, el a vândut implicit și emblema care urmează fondul în schimbările de proprietate.

Șt. Ardeleanu cumpărând fondul a cumpărat implicit și dreptul de a-i păstra numele sub care a fost cunoscut de public, nume de care a devenit legitim proprietar, cu dreptul de a uza cât timp va voi și neaducând prin aceasta nici o atingere interesului cui-va, de oare-ce C. Cârlova retrăgându-se din comerț și părăsind emblema, numai avea nici un interes a o revendica, neavând intenția de a-și păstra clientela; iar față de orice altă persoană Ardeleanu era primul ocupant.

Considerând că chiar dacă Ștefan Ardeleanu nu ar fi cumpărat fondul de comerț al lui C. Cârlova, totuși acesta retrăgându-se din afaceri și părăsind emblema sa, ea a căzut în domeniul public și era la dispoziția oricărui comerciant care vroia să și-o însușească, fără ca C. Cârlova sau moștenitorii săi să poată să o revendice, sau să ceară vr'o indemnitate pentru beneficiile trase din amintirile avantajoase lăsate de acea emblemă, de oarece ea nu i mai aparținea când a fost aleasă de altul. Că prin urmare, aliniatul 4 din contractul de vânzare, prin care Cârlova acordă lui Șt. Ardeleanu facultatea de de uza de firma sa pentru desfacerea mărfii și de a o înscrie la tribunalul comercial pe numele său cu titlu de succesori, se referă la firma însăși a lui C. Cârlova, sau cel mult la emblema nominativă, C. Cârlova, la care trebuia adăugat mențiunea „succesor” căci numai acesta avea nevoie de mențiune

specială pentru a putea fi transmisă odată cu fondul de comerț, și la firmă numai se referă limita-rea uzului la 5 ani dela data contractului, iar nici decum la emblema «Dealul Zorilor» care era transmisă ipso facto prin transmiterea fondului și dobândită pentru totdeauna prin retragerea lui Cârlova din comerț.

Având în vedere însă că în fapt se dovedește că C. Cârlova nici nu avea pe prăvălia sa emblema «la dealul Zorilor», el înscriindu-și pur și simplu firma C. Cârlova fără nici o altă mențiune, după cum se vede din registrul de firme al tribunalului comercial (certificatul aflat la dosar), iar numele de «Dealul Zorilor» dat de Cârlova dealului din Valea Teancului județul Buzău unde și avea via, se pune pe etichetele sicilelor în care își desfăcea produsul acelei vie, alături de mențiunea «C. Cârlova» pentru a distinge vinul său de vinurile celorlalte podgorii, iar nici decum pentru a distinge prăvălia sa de celelalte prăvălii similare deoarece numele C. Cârlova pus pe firmă era mai mult ca suficient pentru a o distinge; că se constată din certificatul No. 25923 din 1912 că primul care a adoptat pentru fondul său de comerț cumpărat dela C. Cârlova denumirea sau emblema «La Dealul Zorilor» a fost Ștefan Ardeleanu care avea cu atât mai mult drept să o adopteze cu cât în anul 1898 ea nu aparținea nimănui, cu cât proprietarul viei cu acel nume se retrăsese din comerț, cu un an înainte și numai vindea produsele sale, produse cari nici nu mai existau, via fiind distrusă de filoxeră.

Că, prin urmare, limitarea uzului firmei la 5 ani de zile stipulată în contractul de vânzare din 1897 nu putea în nici un caz, și oricare ar fi teoria de drept admisă în privința transmisiunii emblemei, să cuprindă și emblema „La Dealul Zorilor”, emblema care la facerea contractului nici nu exista, care nu și-a luat ființă decât în 1898, și care deci nu putea face obiectul nici unei stipulațiuni, nici unei prohibițiuni. În ce privește firma însă cedată de Cârlova lui Ardeleanu, acesta n'a întrebuințat-o de loc ci și-a înscris comerțul sub numele lui personal;

Considerând că Ștefan Ardeleanu fiind primul care a adoptat emblema «La Dealul Zorilor», a devenit legitimul ei proprietar, cu dreptul de a uza de ea cât va voi, titlul dobândirii fiind în ocupațiunea ei constantă și momentul acestei ocupațiuni

fiind stabilit prin înscrierea ei în registrul firmelor dela tribunalul comercial, în cât el nu poate fi silit de nimeni a o părăsi, nimeni neputându-se pretinde lezată; căci în infinita combinație de cuvinte și de figuri de fantezie, sunt embleme pentru toți și aceasta e atât de adevărat în cât însuși C. Cârlova timp de 8 ani până la moartea lui survenită în Martie 1915, nu a ridicat nici o obiecțiune și a lăsat pe Ardeleanu să uzeze în liniște de o emblemă care nu'i aducea nici o atingere intereselor sale cu toată similitudinea de denumire cu numele proprietății sale.

Având în vedere că, prin adoptarea emblemei cu denumirea la „Dealul Zorilor”, pentru a distinge depozitul, prăvălia sa de altele semilare, St. Ardeleanu nu a înțeles a distinge un produs anume, el vânzând în acea prăvălie vinuri din toate podgoriile cu specificarea originelor; că, prin urmare această denumire nu se poate considera drept uzurparea unei mărci de fabrică sau de proveniență întrebuintată pentru desfacerea unui produs în scopul de a face să treacă în ochii consumatorilor drept alt produs de calitate superioară, cu atât mai mult cu cât se constată că produsul viei din „Dealul Zorilor” nu mai există dela 1898 și până la 1911 când Horia C. Cârlova a început să-și replanteze via.

Considerând că, dacă e adevărat că sunt interzise denominațiunile regionale producătoare de vinuri renumite pentru a desface produse de altă proveniență, amăgind publicul asupra produsului vândut, nu e mai puțin adevărat că nicăeri legea nu interzice a lua aceste denumiri regionale drept emblemă de prăvălie, că dacă un comersant n'are vce a etichetă un vin cu denumirea „Madera” sau „Malaga” nimic nu'l împiedică a scri pe emblema prăvăliei, „La insula Madera sau la orașul Malaga”, că prin urmare Ștefan Ardeleanu nu a violat drepturile de proprietate ale nimănui întrebuintând în emblema prăvăliei sale un nume de localitate care în speță nici nu avea în public o idee de produs vinicol renumit, de oarece din momentul adoptării emblemei până la 1911 nu produsese nici un fel de vin, viia fiind distrusă de filoxeră, și apelațiunea fiind inventată cu câțiva ani înainte pentru denumirea unei fabrici de cognac din Valea Teancului, județul Buzău; având în vedere că în ceia ce privește daunele pretinse din cauza similitudinei de nume cu via lui

Horia Cârlova și a împiedicării vânzării din cauza acestei similitudini a produselor acelei vie, că uzul exclusiv al emblemei e limitat la cel mult orașul în care se exploatează comerțul și nu poate să se întindă ca firmele denumirile societăților sau mărcile de fabrică pe tot teritoriul statului sau chiar în afară de acest teritoriu, că nu se poate opri decât adoptarea pentru o concurență nelegală a emblemei unei case dn comerț renumită din alt oraș cu adăugarea unor cuvinte ce ar lăsa să se închipue că e vorba de o sucursală a sa, că prin urmare nimica nu'l împiedică pe reclamantul Horia C. Cârlova ași deschide în Buzău o prăvălie cu denumirea la „Dealul Zorilor” sau în București o prăvălie cu orice emblemă în care să-și vândă produsele viei sale „Dealul Zorilor”, produse la care St. Ardeleanu nu-i face nici o concurență, de oarece nu vinde nici un vin cu această denumire.

Având în vedere că, chiar de s'ar admite teoria uzurpării emblemei, ori a denominațiunei regionale, stabilit fiind în fapt că prin actul de vânzare nu se vorbește de transmisiunea ei, că deci uzurparea a avut loc la 1898, când St. Ardeleanu și-a însușit această denumire și a înscris în registrul firmelor publicând-o și afișând-o; că, așa fiind, el a posedat timp de 14 ani (1898–1912) data somațiunei lui H. Cârlova, ne supărat de nimeni, nici chiar de C. Cârlova, timp de 7 ani cât acesta a mai trăit, emblema la «Dealul Zorilor»; că, deci, trecând mai mult de 10 ani, nici o acțiune comercială derivând din acest fapt nu mai poate fi îndreptată contra lui, prescripțiunea în materie comercială fiind de 10 ani, art. 945 și urm. c. com., iar obiecțiunea că uzurparea e un quasi delict prescriptibil numai prin 30 ani, e inadmisibilă, de oarece mai întâi orice acțiune derivând din firme, mărci de fabrică, embleme, e o acțiune comercială prescriptibilă prin 10 ani, și în al doilea rând am văzut că C. Cârlova, părăsind emblema și retrăgându-se din comerț, emblema sa a căzut în domeniul public și comerciantul care și-o însușește nu comite nici un delict nici un quasi delict, chiar dacă și-ar însușio prin neștiință după altul;

Având în vedere că, așa fiind, acțiunea lui Horia C. Cârlova, contra lui St. Ardeleanu, e neîntemeiată și urmează a fi respinsă ca atare, fără cheltueli de judecată, pârâutul renunțând la ele.

Pentru toate aceste motive, redactate de d-l judecător C. R. Sturdza, respinge ca nefondată acțiunea.

Semnați: C. R. Sturdza, Em Văcăreanu.